

Recenzja książki Witolda Chmielarza *Systemy elektronicznej bankowości*

Dariusz Dziuba

Recenzowana praca jest obszerną, liczącą ponad trzysta stron monografią, w której autor analizuje warunki powstania i rozwoju systemów elektronicznej bankowości. Analizy teoretyczne są uzupełnione własnymi badaniami systemów elektronicznych finansowej sfery gospodarki Polskiej. W strukturze książki wydzielono cztery zasadnicze rozdziały tematyczne.

Obszarem zainteresowań Autora w kolejnych rozdziałach opracowania są: idea i rozwój zjawiska bankowości elektronicznej, narzędzia realizacji produktów i usług bankowości elektronicznej, problematyka zagrożeń i zabezpieczeń systemów bankowych oraz stan i rozwój systemów elektronicznej bankowości w Polsce w świetle badań własnych Autora.

Pracę rozpoczyna rozdział poświęcony dyskusji nad ideą i różnorodnością pojęć związanych z elektroniczną bankowością i systemami ją obsługującymi. Autor rozpoczyna od analizy różnych definicji tego pojęcia, konfrontuje je ze sobą w różnych układach typologicznych, a następnie wprowadza własne określenie, wprowadzone na użytek pisanej monografii. Rozważa także relacje pomiędzy pojęciem tak zdefiniowanej elektronicznej bankowości a bankowością internetową i wirtualną. Szerokie tło teoretyczne powyższych dyskusji przeradza się w umiejscowienie w tym kontekście krytycznej analizy tradycyjnych form płatności i możliwości ich obsługi metodami elektronicznymi. Stanowi to ciekawe wprowadzenie do części drugiej rozdziału, w której ewolucja systemów informatycznych bankowości jest pretekstem do szerszych rozważań nad istotą wpływu postępu technologicznego w tej dziedzinie. Zgodnie z sugestiami autora wpływ ten jest dwustronny – widać to wyraźnie z przytoczonych przykładów innowacji technologicznych i skutków w rozwoju bankowości oraz stymulacji rozwoju technologicznego rozwojem sfery bankowej. Ciekawy podział chronologiczny, liczne zebrane przykłady i klasyfikacje sprawiają, że jest to ciekawy rys przekrojowy na historyczne implikacje rozwoju systemów informatycznych nie tylko w dziedzinie bankowości, ale przez nią w całej wręcz gospodarce. W podobnym duchu jest napisana ostatnia część tego rozdziału. Jest to w zasadzie traktat historyczny o rozwoju systemów informatycznych bankowości w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem systemów elektronicznej bankowości. Historii krótkiej, lecz tak splątanej, że miejscami ma się wrażenie, że autor sam się pogubił w jej opowiadaniu, po to tylko, żeby po kilku następnych wersach przekonać się, że prowadzi ją z żelazną konsekwencją według założonej metody. Wnioski o nieuchronności tego

kierunku rozwoju systemów bankowych są niejako naturalnym wstępem do rozdziału drugiego.

Rozdział ten – dotyczący narzędzi i usług systemów elektronicznej bankowości – występuje w podobnej postaci w paru książkach z tej dziedziny. Ale to, co różni go tu całkowicie od innych – to przede wszystkim kompleksowość (właściwa całej monografii), dokładność prowadzonych spekulacji (oparta na precyzyjnym definiowaniu poszczególnych pojęć) oraz liczne, ciekawe, a dobrze dobrane przykłady zastosowań poszczególnych narzędzi bankowości elektronicznej oraz jej usług. Obszernie i niebanalnie potraktowano więc bankowość internetową, systemy rozliczeń międzybankowych, systemy obsługujące karty płatnicze wraz z ich infrastrukturą, systemy pieniądza elektronicznego, systemy elektronicznych płatności oraz finansowe usługi informacyjne i inne rodzaje usług finansowych świadczonych na rynku elektronicznym. Na szczególną uwagę zasługują charakterystyki (wraz z komentarzem) systemów elektronicznego pieniądza i płatności elektronicznych oraz internetowych portali finansowych, gdzie indziej nie występujące, bądź występujące w minimalnym zakresie. Właściwy autorowi wielowątkowy i wielotorowy styl przedstawiania z jednej strony potrafi zaciekawiać, z drugiej utrudnia nieco wyłowienie najistotniejszych treści (jakby autor chciał przekonać czytelnika, że nawet trywialne zjawiska w obszarze systemów informatycznych zastosowanych w bankowości nie są takie proste, jak to się wydaje).

Jednym z najważniejszych kwestii związanych z implementacją systemów elektronicznej bankowości od strony użytkowej są problemy związane z bezpieczeństwem transakcji. Tematyka ta jest poruszana w trzecim rozdziale książki. To, co Autorowi udało się najlepiej, to wyjście poza ustalony standard żargonu technologicznego. Konwencja zagrożenia – środki zaradcze została co prawda, gwoli jasności wywodu, zachowana, ale przyjęte założenie przeznaczenia książki również, a nawet przede wszystkim, dla niespecjalistów z dziedziny informatyki technicznej, sprawia, że nadal sposób podania tych – jakże trudnych treści – jest strawny dla czytelnika. Odrębną część czwartego rozdziału stanowi charakterystyka środków bezpieczeństwa w systemach elektronicznej bankowości w Polsce. Oprócz rozważań na temat minimum zabezpieczeń, które dla klienta indywidualnego na poziomie protokołu SSL oraz tokena są chyba obecnie w zupełności wystarczające, autor daje przykłady zabezpieczeń konwertowane z innych opracowań oraz własnych obserwacji stron internetowych banków.

Ostatni z rozdziałów zawiera zebrane w jednej pozycji, wybrane z licznych, pięcioletnich badań autora, przykłady dotyczące stanu, struktury i kierunków rozwoju systemów elektronicznej bankowości. Część pierwsza zawiera metodykę postępowania badawczego, wynikającej z doświadczeń autora w ocenie wyboru systemu informatycznego oraz implikacji związanych z przyjęciem określonych założeń badawczych na styku metod kosztowych i oceny punktowej. Kolejne rozdziały dotyczą weryfikacji różnych wariantów opisanej metody w kolejnych obszarach ze sfery systemów elektronicznej bankowości: dla porównania dwóch systemów w jednym banku, opłacalności zastosowań kompleksu usług

elektronicznych dla małych firm, bankowości internetowej dla firm i klientów indywidualnych, internetowych domów maklerskich czy porównania płatności elektronicznych. Nie chcę pozbawiać czytelników przyjemności zapoznania się ze szczegółami, dlatego w tym miejscu, zamiast je opisywać, odsyłam do monografii.

Według autora, głównym celem pracy jest „(...) przekonanie Czytelnika do korzystania z możliwości elektronicznej bankowości i elektronicznego rynku, przekonanie o bezpieczeństwie elektronicznych transakcji i uznanie rozwoju tej dziedziny w Polsce na tle tendencji światowych...”. Jest to próba wykazania „(...) nieuchronności rozwoju kompleksu usług finansowych świadczonych przez bankowość wspieraną najnowszymi technologiami w powiązaniu – lecz nie wbrew – bankowości tradycyjnej (...)”. Z tezą tą powiązany jest zbiór hipotez.

Po przedstawionej powyżej analizie treści należy stwierdzić, iż tytuł pracy i postawione cele w pełni odpowiadają jej merytorycznej zawartości.

Na rynku wydawniczym są już książki na temat elektronicznej bankowości, jednakże opisywana praca wyróżnia się oryginalnością i kompleksowym ujęciem rozpatrywanej problematyki. Książka Witolda Chmielarza *Systemy elektronicznej bankowości* wnosi istotny ładunek wiedzy teoretycznej, znakomicie uzupełnionej licznymi przykładami praktycznymi, analizami i praktycznymi badaniami autora nad stanem i rozwojem bankowości elektronicznej w Polsce. Do innych walorów, szczególnie godnych podkreślenia, zaliczyłbym również: konstrukcję całości pracy, wielość ilustracji graficznych oraz bogactwo literatury.

Oprócz celów badawczych, praca może być istotną pomocą w kształceniu studentów. Mam tu na myśli problematykę bankowych systemów informacyjnych, bankowych systemów informatycznych, bankowości elektronicznej, uprawianą na wydziałach ekonomicznych i zarządzania uniwersytetów, SGH, akademii ekonomicznych itd. Przejrzystość języka i stylu autora, jak i właściwe połączenie elementów teoretycznych z licznymi przykładami praktycznymi oraz praktycznymi badaniami autorskimi sprawiają, że omawiana książka może być cenną pomocą w nauczaniu. Może stać się cenną monografią dla szerokiego grona odbiorców, nie tylko akademickich.

Reasumując, oceniam bardzo pozytywnie całość opracowania. Książka Witolda Chmielarza jest znakomitą monografią z zakresu bankowości elektronicznej. Autor wykazuje w niej nieuchronność rozwoju kompleksu usług finansowych świadczonych przez bankowość wspieraną nowoczesnymi technologiami informacyjnymi.

Chmielarz, W. 2005. Systemy elektronicznej bankowości, Warszawa: Difin.